

LA BANDA D'EN VINAIXA

A la recerca de l'espontaneïtat perduda

August Garcia

Entrevista amb l'Enric Montsant

He de reconèixer que aquesta ha estat una entrevista peculiar. Dic peculiar en sentit positiu, perquè parlar amb l'Enric Montsant, l'ànima i veritable motor de la BANDA D'EN VINAIXA, ha estat un plaer ple de complicitats. Tòt entrevistant-lo he descobert molts elements compartits: amics comuns, una manera de viure i entendre la música i la dansa tradicional molt properes, fins i tot un passat escolta –qui no ha estat escolta, que és com dir qui no ha estat kumbaià, en aquest país?

Però, més enllà d'anècdotes personals, la conversa ha fluït agradablement a l'entorn de la trajectòria d'un músic de llarg recorregut, una de les cares més conegudes i reconegudes del panorama tradicional. Contrabaixista de formació, l'Enric Montsant ha estat alhora un dels responsables que la gralla –ai, la gralla!– hagi arribat a

dotar-se d'un prestigi com a instrument fora del seu bressol, al camp de Tarragona i el Penedès.

Sense pèls a la llengua, l'Enric defensa una visió molt més espontània del fet tradicional, sovint qüestionat en si mateix per actituds excessivament puristes, i hi aporta els seus criteris sense deixar de respectar el que altres puguin fer, dir o pensar. Una espontaneïtat, però, que no està renyida amb una actitud professional de rigor i màxima qualitat musical. I això és el que avui ens ofereix la Banda d'en Vinaixa.

D'on ve aquest nom ?

Mira, jo, de petit, a Granollers, havia sentit com els meus pares em parlaven d'en Vinaixa. Va ser un dibuixant, pintor i poeta que cap allà als anys vint del segle passat va

viure una vida molt bohèmia. Cridava molt l'atenció: era un home alt i prim, vestit amb una gavadina, no massa polit... La gent no se'l prenia massa en sèrio, però resulta que, quan va morir, van començar a sortir dibuixos seus molt bons, se li va fer una exposició; al Museu de Granollers hi té un apartat propi... Fins i tot havia col·laborat amb la revista *Patufet* com a il·lustrador. I vaig pensar que aquest home mereixia que se'l reconegués. I d'aquí el nom de la banda.

Una banda que va començar només amb dos músics...

Sí. Durant un temps vaig formar part d'«Une anche passe», una formació francesa on hi havia dos «estrangers», l'Stefano Valla i jo. L'Stefano tocava el «piffero» una mena de gralla del nord d'Itàlia, al

Piemont. Allà aquest instrument toca sovint acompanyat d'un acordió, i amb ells dos es fan totes les festes. Aquesta combinació em va fascinar tant que vaig tenir la idea de fer una cosa semblant aquí. I d'aquesta manera neix la BANDA D'EN VINAIXA, amb un acordió i una gralla: l'Alfons Rojo i jo. Amb el temps, l'Arrigo Tomassi, un acordeonista italià afincat a Arenys de Mar, va substituir l'Alfons, i més tard va aparèixer en Joan Carles Garcia, que és l'acordeonista actual, un músic fabulós que toca des dels setze anys davant tot tipus de públics. La gent, però, ens deia: «Només sou dos? Estaria bé que...», i així va ser com s'hi van afegir l'Albert Mallorca a la bateria i el Pep Coca al contrabaix. Després, els compromisos del Pep van fer que fixés en Dick Them, un baixista que ve del món del jazz però que ha tocat amb en Lluís Llach, la Maria del Mar Bonet, la Salseta... O l'Oriol Mallorca, que substitueix l'Albert. I així vam quedar els quatre músics actuals de la formació base.

D'aquests quatre, l'únic que ve del món tradicional ets tu, oi?

Sí, i ho he fet expressament. He anat a buscar qualitat musical. I no desmereixo els que venim, com jo, del món tradicional, però m'interessava no tenir problemes d'afinació... etc. Volia que sonés... pam!, a la primera. I ara, amb el sextet, per exemple, hi ha una violinista, l'Ewa Pirek, que és polonesa i no pot venir massa perquè és ajudant del concertino del Liceu. O el Gus Them a la guitarra, que és concertista de música clàssica. L'altre dia em deia: «No podré ser a l'assaig perquè vaig als Estats Units a tocar el *Concierto de Aranjuez!* I és clar, amb aquesta gent, els poses la partitura o l'arranjament al davant i... ja funciona! Han après a tocar una masurca o un *scottish* amb mi, no havien sentit res abans, i, per tant, la seva interpretació és musical. I hi acaben aportant altres matisos pel fet de venir d'altres àmbits de la música. Hi ha una part humana

molt ferma, que jo sempre l'he buscada, però a més són uns «cracks».

Creus que potser dins del món tradicional no hi ha aquest rigor musical?

És molt dur el que diré, però, majoritàriament, no hi ha massa nivell. Amb el boom del Tradicionariu –i jo reconec que en sóc fill i ho diré sempre–, la gent ha sortit de seguida al carrer a tocar. És el cas de la gralla, per exemple. Jo he fet la carrera de contrabaix, però ara visc de la gralla perquè la toco i composo per a gralla i procuro traslladar a aquest instrument el rigor clàssic. Encara que sigui un instrument tradicional, com la tarota o el sac, que també toco, vull que soni bé.

També heu afegit la veu darre-rament a la vostra proposta?

Bé, la veritat és que al CD que hem enregistrat hi apareix una peça cantada, una versió d'«Una dona llarga i prima», com a deferència a la Marta Arnaus, que és la nostra mestra de dansa i, a més a més, canta. Però nosaltres no som un grup de cançó, entre d'altres coses perquè tampoc ens hem plantejat mai d'oferir un concert. Som un grup de ball, però va ser la manera que la mestra de ball participés en el disc.

Per què... quins són els criteris que decideixen el vostre repertori?

Mira, vam començar amb la idea de buscar tot el repertori tradicional que hi hagués al Vallès Oriental. Potser la imatge de zona industrial pugui fer pensar que no hi havia música antiga...

Però hi ha, per exemple, tota la tradició dels balls de gitanes, no?

Sí, exacte, vaig començar a treure la pols per aquí: als balls de gitanes hi ha polques, masurques, xotis, jotes... Però com que també m'emmiraava en els Solistes de la Costa, en Toni Oró i en Ferran Martínez, també hi vam afegir un

repertori de ball d'envelat: un fox, un swing...

És el que vosaltres definiu com a ball folk d'envelat?

Sí, ball de parella, d'envelat i folk, perquè també ara comencem a introduir-hi danses col·lectives. I en aquest disc, que és una culminació de tot aquest procés, també hi apareixen peces de la Mediterrània: una peça grega, una de Macedònia...

També hi apareix una peça del Tirol... No és gaire mediterrani, oi?

És que el nostre baixista, en Dick Them, és fill de pares alemanys, i li vam demanar alguna peça que lligués amb els seus orígens. I per això ens va arranjar aquesta polca.

Hi ha, però, moltes peces de composició pròpia també. Peces teves... És fruit d'una decisió volguda no limitar-se a reproduir peces antigues?

Sí, però jo també sóc mediterrani, no? No puc fer-ho d'altra manera. De polques, per exemple, no n'he escrita cap. En canvi, de corrandes, pasdobles, peces que són més d'aquí, n'he anat escrivint. Al disc hi ha una mica de tot això: peces antigues recuperades com el Ball de Cintes de la Garriga, peces de ball de parella, danses col·lectives, d'aquí, de la resta de la Mediterrània...

Perquè, la qüestió de la dansa a plaça, com us la plantegeu? Teniu una mestra de dansa... Ho dic perquè hi ha qui no veu massa clar fins a quin punt ens hem de passar la vida animant la gent a ballar, ensenyant-los uns balls... quan potser hauria de ser una cosa molt més normalitzada...

Sí, però... com que no hi és això... Ja veuràs, avui tocarem el rogle i l'haurem d'ensenyar perquè la gent no el sap ballar, i com que avui no ha pogut venir la mestra de ball, ja m'he plantejat quines podré explicar des de dalt de l'escenari... I això ens passa sovint. De gent que sàpiga ballar, pràctica-

ment només en trobem al Lluçanès, a Barcelona –depenent de quin dia i on– més o menys lligada al CAT..., però te'n vas a les terres de Lleida, com avui, o a Tarragona i... res. Fins i tot a Girona, si surts de la capital..., la gent no sap ballar una masurca. Els he de dir: «Això es pot ballar com un vals. Balleu!»

Jo crec que la funció del músic és també la d'animador. Si en aquell moment hem de parar per fer una broma i ensenyar uns quants passos simples, ho fem. Pensa, a més, que els balls que fem estan molt simplificats, no anem a buscar una exigència màxima en la coreografia... A ballar i que la gent s'ho passi bé!

És que no és podrà fer mai un ball «normal» perquè la gent no el sap ballar. I aquí, pel que sigui, per la tradició que tenim, per la nostra història, on ens han escapçat tantes coses no ho podem fer...

Mira, de fet, ens les hem escapçat nosaltres mateixos. No ha estat en Franco, eh? Ens mirem tant el melic que sempre volem «quedar bé», i llavors, què hem fet? Hem muntat un esbart dansaire i, és clar, això s'ha carregat l'espontaneïtat de la dansa. Això no passa a Andalusia, ni a l'Aragó ni al País Basc. I el mateix hem fet amb la cançó: Per què no cantem? En Clavé ens va muntar els cors i ara a cada poble hi ha la seva coral, una cosa seriosa. I amb els instruments tradicionals? Quina vergonya tocar amb un flabiol i un sac de gemecs! Fem una cobla, una orquestra més formal. I això ens ho hem fet nosaltres mateixos, no ens hi ha obligat ningú. El nostre excessiu sentit del ridícul, la nostra formalitat, ens ha pres molta espontaneïtat pel que fa a l'expressió a la festa.

Si vols fer de músic d'aquest gènere has de tenir molts recursos. Per exemple, una hora i mitja de ball de parella, com fèiem als nostres inicis, la gent no t'ho aguanta. Si tens gent gran has de fer molts valsos, pasdobles, alguna polca. Si

et ve gent jove et diu: «No feu cap dansa col·lectiva? Vinga, farem una xampanya. Ai no! És que...», i vas escoltant coses i has d'acabar fent una mica de tot en funció del públic que tens davant. Tots aquests plantejaments han anat sorgint d'una forma molt natural: la formació, el repertori... No s'ha forçat mai res.

Quina valoració en fas, de la situació actual de la música tradicional?

Diguem que s'ha estabilitzat. Tothom s'atreveix a tocar un instrument tradicional i tothom es veu amb cor de formar un grup. La qualitat dels grups ja és un altre tema. Això es veu si s'escolta el disc de cada edició del Tradicionàrius. Portem disset anys de Tradicionàrius i, descomptant els dos primers, cada any han vingut 40 grups. On són tots aquests grups?

Potser és necessari que a partir de molts es faci una selecció de qualitat que permeti que en surtin pocs de bons...

Estic d'acord, però no sé si hi és massa aquest concepte de millorar l'instrument que estic tocant. Perquè si a mi m'ensenyava a tocar la gralla un noi de la colla de gegants que desafina i toca malament, jo me'l crec, i jo que he après malament després ho ensenyaré d'aquesta manera, perquè molts cops és així com es funciona en aquests grups.

Aquesta actitud ha fet molt de mal a la gralla, no?

I tant! Sort de les Aules de Música Tradicional. Tot i que jo pugui estar en desacord en alguns aspectes, si més no, allà s'ha conservat bé el treball de l'instrument. En canvi, a fora, molta gent vol aprendre la gralla en tres mesos per tocar per la festa Major. I ningú els diu res. Es perdona sota la idea que són instruments de festa i en el cas de les trobades de gegants s'ha escollit la gralla pel fet que és un instrument prou potent, que fa «soroll». I no deixa de ser curiós que, segons la tradició, al Maresme i al Vallès sempre s'havia acompanyat els gegants amb flabiol i ara em sembla que només el toquen a Mataró i a Arbúcies, que ja és a la Selva. Tota la resta és amb gralla. Fora dels llocs on ja era pròpia, al camp de Tarragona i al Penedès, als altres llocs això de la gralla ens ha vingut de nou...

M'agradaria que parléssim una miqueta del vostre disc. Des del 98 fins avui han passat molts anys... Per què el disc ara? Havíeu arribat el moment?

De fet hi ha una gravació en casset, amb l'Arrigo Tomassi, editat amb TRAM, precisament, però no se li va donar tant de ressò com ara amb el CD. Però vaja, la raó del disc és la mateixa que la del tipus de formació o el repertori: ha sortit així. I un cop fet –perquè ens ho vam gravar nosaltres– em va

tocar anar a demanar a diferents cases discogràfiques fins que els de PICAP ho van entomar.

No hi ha una certa obsessió per treure un disc?

Home, és una excusa per presentar-te a la premsa, tant si ets professional com si no. I també per plasmar un treball que has fet.

Al disc hi ha el repertori habitual que feu en directe?

N'hi ha algunes que no, com la peça cantada o el Ball de Cintes de la Garriga. D'altres depenen del tipus de formació que portem, si anem amb quartet o sextet, i també del lloc on anem, de la gent que ens trobem. Tenim un repertori base que és el que podem fer amb el quartet (gralla –o tarota o sac–, acordió, baix i bateria). Després, si podem ser sis..., la cosa canvia, i si toquem en un lloc amb bona sonorització... o amb llum!

Però... heu voltat ja força, no? Heu estat a Eivissa, a Jaca, a França..., fins i tot a Xile!

Sí, no ens podem queixar. Al cap de l'any podem arribar a fer una quarantena de *bolos*. A més de ser uns assidus de festivals com el Tradicionàrius, el SOLC i d'altres cicles com el Rodafolk, el de Lleida, el FIMPT a Vilanova i la Geltrú, a la Mercè...

I no us han confós mai amb el poble de Vinaixa, a les Garrigues?

No, però hi ha una anècdota molt bona que ens va passar amb l'Alfons Rojo. Vam tocar precisament en un cicle que es feia a la placeta del CAT, però per la Festa Major de Gràcia. A la mitja part ens va venir un noi i ens va dir: «I jo que hem pensava trobar una banda de Vinaixa i resulta que ni sou una banda ni sou de Vinaixa».

Algun record especial d'un bolo, diguem-ne, ideal?

Jo, el bolo que recordo més maco el vam fer a Vic, una festa que en diuen, crec, «el dilluns a la plaça del blat» o alguna cosa així, i ara no

sé si és pel juliol o l'agost. Una festa molt senzilla però que trobes que se t'omple la plaça i tu no has d'explicar res: tothom ho balla tot! No sé on he llegit que «abans feiem festa i ara anem a la festa». I en funció de qui toca jo hi vaig o no hi vaig.

Mira, precisament en una entrevista que vaig fer a la Núria Quadrada em va treure aquesta mateixa cita. Deia que li semblava que era del Salvador Cardús...

I, seguint en aquesta línia, es pot veure la diferència entre els músics professionals i els no professionals. Ara tothom vol cobrar. Però, si no ets professional, «fes» la festa, els dissabtes vés a la plaça del teu poble i fes ballar la gent... Això seria mantenir la continuïtat i espontaneïtat de la música tradicional de què parlàvem abans. Els professionals, en tot cas, anem a la festa perquè ens contracten. Però aquests dos papers estan barrejats i d'això en pateix tot el sector.

I quins projectes de futur teniu, ara per ara?

Doncs mira, promocionar el disc que vam treure l'estiu passat i tenir més actuacions. Aquesta és la realitat per als que vivim d'això. El futur és pagar els lloguers o les hipoteques i les factures a final de mes...

Així vam acabar l'entrevista en un bar del Pavelló Poliesportiu de Bellpuig on aquell dia la BANDA D'EN VINAIXA actuava davant... una colla d'escoltes que celebraven el seu 25è aniversari! Les coincidències continuaven omplint aquella nit freda del mes d'abril. Després, força més tard del pactat –ja se sap, als músics sempre els toca ajustar-se al «protocol» festiu de cada lloc–, vàrem poder comprovar que la BANDA D'EN VINAIXA i el seu ball folk d'envelat triomfen arreu perquè saben adaptar la seva oferta a la demanda del moment. Ball folk amb música de qualitat.

DISCOGRAFIA

- La Banda d'En Vinaixa (TRAM 0116C. 1999)
- Ball folk d'envelat (PICAP 910308-11. 2003)

Si en voleu saber més coses:
www.labandadenvinaixa.com

El Pont d'Arcalís

Presentació del nou disc: *Del Pirineu estant*

Tèlèfon 669 86 60 61 - www.pontdarcalis.com - pontdarcalis@pontdarcalis.com

